

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวได้ว่า อำนาจในการลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของรัฐโดยเด็ดขาด แต่ก่อนที่รัฐจะลงโทษบุคคลใด รัฐจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง มาตรการของรัฐในการพิสูจน์ความผิดได้มีการวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ ถึงกระนั้นก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่า แมว่ารัฐจะกำหนดมาตรการพิสูจน์ความผิดหรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีประสิทธิภาพเพียงใดก็ตามก็อาจเกิดความผิดพลาดในทางปฏิบัติได้ซึ่งเคยเกิดขึ้นมาแล้วทั้งในต่างประเทศและแม้แต่ในประเทศไทยก็ตาม ความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ทั้งในชั้นการดำเนินคดีอาญาโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งได้แก่ชั้นเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการในการสืบสวน จับกุม สอบสวน และฟ้องร้องผู้ต้องหา และแม้แต่ในชั้นการดำเนินคดีอาญาโดยฝ่ายตุลาการ ซึ่งได้แก่การพิจารณาและพิพากษาคดี ความผิดพลาดที่นับว่าร้ายแรงที่สุด คือ การที่บุคคลผู้บริสุทธิ์ต้องคำพิพากษาในโทษโดยที่บุคคลนั้นไม่ได้กระทำความผิด

จากการศึกษาพบว่า มาตรการที่อาจนำมาใช้เพื่อแก้ไขความผิดพลาด เช่น การอภัยโทษ การนิรโทษกรรม และการล้างมลทินต่างก็มีวัตถุประสงค์และหลักการที่แตกต่างกันออกไป จึงไม่อาจนำมาใช้แก้ไขความผิดพลาดหรือความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างตรงเป้าหมาย เช่น การอภัยโทษ เป็นคุณพินิจของฝ่ายบริหารที่จะให้การอภัยโทษ ผลของการได้รับการอภัยโทษเพียงแต่ไม่ต้องรับโทษหรือได้รับโทษน้อยลงเท่านั้น ผู้ได้รับการอภัยโทษยังอยู่ในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดอยู่ ส่วนการนิรโทษกรรม แม้จะมีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาทำให้ผู้ได้รับการนิรโทษกรรมอยู่ในฐานะไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษทางอาญามาก่อนก็ตาม แต่ความผิดที่จะได้รับการนิรโทษกรรมมักจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการเมืองเป็นส่วนใหญ่ และ

เพื่อประโยชน์ของสังคม โดยเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะให้ความเห็นชอบในการ
 นิรโทษกรรม สำหรับการล้างมลทิน แม้จะมีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษา และถือว่า
 ผู้ได้รับการล้างมลทินอยู่ในฐานะไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษมาก่อนก็ตาม แต่
 การล้างมลทินมีวัตถุประสงค์ประสงค์ล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดเนื่องมาจากความประพฤ
 ติของผู้ที่ถูกศาลลงโทษเป็นสำคัญ ดังนั้นอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แม้มาตรการดังกล่าว
 จะส่งผลในทางกฎหมายโดยให้คำพิพากษาซึ่งถึงที่สุดแล้วไม่มีผลผูกพันตัวผู้ที่ได้รับโทษก็
 ตาม แต่มาตรการเหล่านี้มิได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการแก้ไขผลของความผิดพลาดของ
 กระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด รัฐได้สังเกตเห็นและยอมรับถึงความผิดที่อาจจะเกิดขึ้น
 อีกทั้งมาตรการที่มีอยู่ไม่อาจนำมาใช้แก้ไขความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมได้
 อย่างตรงเผ่าหมาย รัฐจึงได้กำหนดมาตรการแก้ไขความผิดพลาดของกระบวนการ
 ยุติธรรมเพื่อเป็นการแก้ไขเยียวยาให้แก่จำเลยผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับผลร้ายเนื่องจาก
 ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่
 โดยให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ให้มีคำพิพากษานั้น เป็นผู้พิจารณาแก้ไขความผิดพลาดด้วยการ
 ดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นใหม่

แม้การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จะมีข้อดีหรือประโยชน์ในแง่ของการ
 ให้ความยุติธรรมแก่จำเลยผู้บริสุทธิ์ในการที่จะได้รับการแก้ไขเนื่องมาจากความผิดพลาด
 ของกระบวนการยุติธรรมก็ตาม แต่การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ก็อาจมีข้อเสียได้
 เช่นกัน เช่นมีผลกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
 ให้คดีที่ได้มีการพิจารณาพิพากษาแล้วมีข้อระงับหรือเป็นอันยุติ และปฏิบัติให้เป็นไป
 ตามคำพิพากษานั้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความแน่นอนและความศักดิ์สิทธิ์ของกระบวนการ
 ยุติธรรม แต่จากการศึกษาพบว่าหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษานั้น จะต้องขึ้นอยู่กับ
 กับการยอมรับของคู่ความและประชาชนด้วย ดังนั้นหากจะถือหลักดังกล่าวอย่างเคร่งครัด
 ทุกกรณีแล้ว จะเกิดปัญหาว่า ถ้าคำพิพากษานั้นมีข้อผิดพลาดแล้ว ยิงจะทำให้คู่ความและ
 ประชาชนไม่ศรัทธาและยอมรับคำพิพากษานั้น กลับจะเป็นผลเสียต่อสังคมมากขึ้น ดังนั้น
 จึงต้องยอมให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เพื่อให้ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้รับการ
 พิจารณาแก้ไขให้ถูกต้อง แต่การกำหนดวิธีการเงื่อนไขการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

ก็ต้องพยายามมิให้กระทบกระเทือนต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษามากนัก

นอกจากนั้น การให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้อีก อาจจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่โจทก์ เช่น พยานโจทก์อาจจะไม่มีหลงเหลืออยู่ โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นประจักษ์พยานสำคัญในคดีเดิมซึ่งศาลได้อาศัยคำเบิกความของพยานดังกล่าวเป็นหลักในการพิพากษาลงโทษจำเลย อาจจะตายไปแล้ว หรือหาตัวไม่พบ ทำให้เกิดข้อขัดข้องแก่โจทก์ในการที่จะนำพยานเข้าสืบในคดีที่จำเลยขอรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ หากจำเลยหรือผู้ร้องอ้างพยานหลักฐานอื่น ๆ ขึ้นมาใหม่เพื่อหักล้างคำเบิกความของพยานโจทก์ ทำให้โจทก์ไม่อาจนำพยานดังกล่าวมาสืบได้อีก ขอลเสียในประการสุดท้าย กล่าวได้ว่า การให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาซึ่งถึงที่สุดไปแล้วขึ้นพิจารณาใหม่ได้อีกจะเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยผู้ไม่สุจริต (ซึ่งได้กระทำความผิดจริง) ขวนขวายหาช่องทางโดยการทำให้พยานโจทก์กดขี่ค่าให้การและจ้างคนอื่นให้รับโทษแทนหรือสร้างพยานหลักฐานเท็จที่จะแสดงว่าตนเองไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากผลของคำพิพากษาให้ลงโทษ ฉะนั้น หากจำเลยได้รับการปล่อยตัวก็จะทำให้มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยเฉพาะจำเลยซึ่งต้องโทษในคดีอุกฉกรรจ์ เป็นต้น ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไข และวิธีการที่จะขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ จึงต้องเป็นไปด้วยเงื่อนไขที่จำกัด และวิธีการที่รัดกุมเพื่อบรรเทาข้อเสียที่อาจจะเกิดขึ้นได้

จากการศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย พบว่า ได้มีการจำกัดเงื่อนไขและวิธีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เพื่อแก้ไขข้อเสียดังกล่าว เช่น คดีที่จะขอรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้จะต้องเป็นคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ส่วนเหตุที่จะขอรื้อฟื้นคดี โดยเฉพาะการอ้างว่าพยานหลักฐานในคดีเดิมเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง ก็จะต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุดซึ่งพิพากษาว่าพยานหลักฐานนั้น เป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องกับความจริง มารองรับเสียก่อน ถึงจะอ้างเหตุความไม่ถูกต้องของพยานหลักฐานในคดีเดิมเพื่อขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ นอกจากนี้ยังกำหนดวิธีการให้ศาลทำการไต่สวนคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ก่อนที่จะสั่งรับคำชอนันเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไปอีกด้วย

จากการศึกษาถึงรายละเอียดของวิธีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่
 ของต่างประเทศ พบว่าการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ได้กำหนดไว้ในประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้กระทำได้เมื่อคดีเดิมมีคำพิพากษาถึงที่สุด
 แล้ว และต้องเป็นคำพิพากษาที่หลงโทษหรือมีความผิด เช่น ประเทศฝรั่งเศส
 ประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไต้หวัน เป็นต้น ซึ่งแตกต่างกับประเทศ
 สหรัฐอเมริกาที่ หรือฟื้นคดีอาญาได้ไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งมีลักษณะเป็น
 การแก้ไขข้อผิดพลาดในระหว่างกระบวนการพิจารณาที่ยังไม่สิ้นสุดด้วย ส่วนการกำหนดให้
 การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ เข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลระดับใดนั้น
 ประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาโดยเฉพาะที่จะ
 พิจารณาหรือสั่งให้ศาลอื่นพิจารณาตามคำสั่งจึงเป็นการ ตัดสิทธิ์ที่จะอุทธรณ์ฎีกาต่อไป
 ส่วนในประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลเดิมที่มีคำพิพากษาเป็นผู้พิจารณาและ
 ใช้กระบวนการพิจารณาของศาลระดับนั้น จึงอาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ สำหรับการ
 พิจารณาค่าขอรื้อฟื้นคดี ทั้งประเทศฝรั่งเศส และญี่ปุ่นกำหนดให้ศาลมีอำนาจไต่สวน
 หรือสอบสวนคำขอก่อนที่ส่งรับคำขอนั้นด้วย เพื่อเป็นการถ่วงดุลองมิให้มีการรื้อฟื้นคดี
 ได้โดยง่ายและเพื่อมิให้เป็นการกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษามากเกินไป
 ส่วนผลของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ส่วนใหญ่จะกำหนดให้เป็นประโยชน์หรือ
 เป็นคุณแก่จำเลย กล่าวคือ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยให้หนักขึ้นกว่าเดิมไม่ได้

สำหรับประเทศไทย การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ จะต้องทำเป็น
 คำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้น ส่วนคดีที่จะขอให้รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่
 จะต้องเป็นคดีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยต้องรับโทษ สำหรับเหตุที่จะขอรื้อฟื้น
 คดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้จำกัดไว้เพียงสามกรณี ซึ่งเป็นเรื่องของพยานหลักฐาน
 เท่านั้น โดยจะต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังแสดงว่าพยานบุคคลหรือพยานหลักฐาน
 อื่นซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุด (ในคดีเดิม) นั้นเป็นคำเบิกความ
 เท็จหรือเป็นพยานหลักฐานปลอม หรือเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง นอกจาก
 นั้นยังได้กำหนดการมีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี ซึ่งจะแสดงว่าบุคคล
 ผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด เหตุต่าง ๆ

เหล่านี้ถึงจะขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้

เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องแล้วจะต้องทำการไต่สวนคำร้องเสมอเว้นแต่ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ร้อง ศาลจะไต่สวนคำร้องนั้นหรือไม่ก็ได้ ในกรณีที่ศาลชั้นต้นทำการไต่สวน สาระสำคัญในการไต่สวนก็คือ คำร้องขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ มีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาได้หรือไม่ โดยพิจารณาจากเหตุที่ขอรื้อฟื้นคดีตามมาตรา 5 (1) - (3) เป็นสำคัญ การไต่สวนคำร้องจึงเป็นวิธีการป้องกันมิให้ขอรื้อฟื้นคดีได้โดยง่ายโดยเป็นการกีดกันการร้องขอรื้อฟื้นคดีก่อนที่จะส่งรับคำร้องขอรื้อฟื้นคดีเพื่อพิจารณาและพิพากษาใหม่ต่อไป

แม้ว่าศาลชั้นต้นจะมีอำนาจในการไต่สวนคำร้องก็ตาม แต่ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้อง กล่าวคือศาลชั้นต้นจะต้องทำความเห็นและส่งสำนวนการไต่สวนไปให้ศาลอุทธรณ์เป็นผู้ส่งคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ทุกกรณี เมื่อศาลอุทธรณ์ส่งรับคำร้องแล้ว ศาลชั้นต้นจะต้องดำเนินการพิจารณาคดีรื้อฟื้นต่อไป โดยให้พนักงานอัยการหรือโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธินำพยานเข้าสืบหลังจากที่สืบพยานผู้ร้องเสร็จแล้ว

ในการพิพากษาคดี ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องมีอำนาจทำคำพิพากษาได้เฉพาะกรณีที่คำพิพากษาดังกล่าวในคดีเดิม เป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น แต่ถ้ามคำพิพากษาดังกล่าวในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาที่จะพิพากษา การทำคำพิพากษาในคดีรื้อฟื้นในกระทำได้เพียงสองประการเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าปรากฏว่าจำเลยกระทำความผิด ศาลต้องพิพากษายกคำร้อง แต่ถ้ามเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดให้พิพากษายกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด และในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดศาลต้องกำหนดค่าทดแทนและการชดเชยสิทธิคืนให้แก่จำเลยหรือผู้ร้องตามที่ขอมาคด้วย สิทธิดังกล่าวไม่รวมสิทธิในทางทรัพย์สิน การอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาในคดีรื้อฟื้นกำหนดให้อุทธรณ์ฎีกาได้เพียงชั้นเดียว กล่าวคือถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แล้วเป็นที่สุด ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ให้ฎีกาต่อศาลฎีกา สำหรับผลของการยื่นคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ให้ยื่นได้เพียงครั้งเดียว และต้องยื่นภายใน

หนึ่งปีนับแต่วันที่ปรากฏเหตุที่จะยื่นคำร้องได้ หรือภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด เว้นแต่มีพฤติการณ์พิเศษ ศาลจะรับคำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวก็ได้

เนื่องจากประเทศไทยเพิ่งจะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จึงเป็นเรื่องใหม่ จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เขียนพบว่าบทบัญญัติของกฎหมายไทยในเรื่องนี้ยังขาดความชัดเจนในแง่ของการสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ เช่น

ปัญหาคดีที่จะขอรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่

เนื่องจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ในปัจจุบันกำหนดว่า คดีที่จะขอให้อุทธรณ์คดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จะต้องเป็นคดีอาญาที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคลใดต้องรับโทษอาญา จึงไม่รวมถึงกรณีพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษเพราะมีเหตุยกเว้นโทษ ซึ่งเป็นปัญหาคำพิพากษาว่าการที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขไว้เช่นนี้จะเป็นการเหมาะสมหรือไม่

ในประเทศฝรั่งเศส ได้วางหลักคดีที่จะขอรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ไว้ว่า จะต้องเป็นคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษอาญา (จำเลยมีความผิด) นอกจากนั้นศาลฎีกาฝรั่งเศสเคยวินิจฉัยไว้ในคดี Crim. 28 nov. 1876 ว่าคดีที่ศาลยกฟ้องเพราะจำเลยมีเหตุตามกฎหมายที่จะไม่ต้องรับโทษ ก็อาจขอให้อุทธรณ์คดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เพราะจำเลยชอบที่จะขอให้ลดล้างผลของคำพิพากษาที่วินิจฉัยว่าเขาได้กระทำความผิดทั้งในแง่กฎหมายและทางคันจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า ควรจะนำแนวทางของประเทศฝรั่งเศสมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนของคดีที่จะขอรื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ โดยขยายให้ครอบคลุมถึงกรณีพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิด แต่จำเลยไม่ต้องรับโทษเนื่องจากมีเหตุยกเว้นโทษตามกฎหมายด้วย เพราะแม้ว่าจำเลยจะไม่ต้องรับโทษก็ตาม แต่คำพิพากษา

ในลักษณะเช่นนี้ ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่า จำเลยได้กระทำความผิด จึงควรที่จะเปิดโอกาสให้แก่จำเลยในการที่จะพิสูจน์ให้สาธารณชนเห็นว่าตนเองไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการลดล้างผลของคำพิพากษาที่แสดงว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งในแง่กฎหมายและทางคันจิตใจ

ปัญหาของคำว่า "พยานหลักฐานใหม่"

เนื่องจากคำว่า "พยานหลักฐานใหม่" ตามมาตรา 5 (3) ของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มีความหมายไม่ชัดเจนว่าจะหมายถึงกรณีใดบ้าง เท่าที่ตรวจสอบพบว่า คำว่าพยานหลักฐานใหม่ได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของ การสอบสวนคดีอาญาค้วย แต่ยังไม่เคยมีคำพิพากษาวางแนวหลักเกณฑ์ของกรณีพยานหลักฐานใหม่ไว้แต่อย่างใด ปัญหาของพยานหลักฐานใหม่อยู่ตรงจุดที่ว่าพยานหลักฐานใหม่จะต้องเกิดขึ้นเมื่อใด จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ของประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งสองประเทศต่างก็มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ พยานหลักฐานใหม่หรือข้อเท็จจริงใหม่จะต้องเป็นกรณีดังต่อไปนี้

1. จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ได้มีอยู่แล้วในขณะที่มีการพิจารณาคดีหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นพยานหลักฐานที่เพิ่งปรากฏขึ้นภายหลังจากที่มีคำพิพากษาแล้ว

อย่างไรก็ตามทั้งประเทศฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาต่างก็คำนึงถึงเกณฑ์ว่า จำเลยรู้หรือไม่ว่ามีพยานหลักฐานนั้นอยู่แล้วในขณะที่มีการพิจารณาคดี โดยยอมรับว่าในกรณีที่จำเลยไม่รู้ว่ามีพยานหลักฐานนั้นอยู่ก่อนหน้าแล้วยอมให้ถือว่า เป็นพยานหลักฐานใหม่ได้ เพราะฉะนั้นอาจวางหลักเกณฑ์ได้อีกหนึ่งประการคือ

2. หากพยานหลักฐานนั้นมีอยู่แล้วในขณะที่มีการพิจารณาคดี จำเลยจะต้องไม่รู้ถึงการมีอยู่ของพยานหลักฐานดังกล่าว

ปัญหาที่น่าพิจารณาและอาจเกิดขึ้นได้เสมอ คือ จะรวมไปถึงในกรณีที่จำเลยรู้ว่ามีพยานหลักฐานนั้นอยู่แล้ว แต่ไม่นำมาแสดงต่อศาลด้วยหรือไม่ เช่น ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพว่ากระทำความผิดโดยที่ตนเองไม่ได้กระทำความผิด หรือในกรณีที่

มีผู้อื่นรับสารภาพว่ากระทำความผิดแทนผู้กระทำความผิดจริงซึ่งอาจเกิดจากการว่าจ้างให้รับโทษแทนกันนั้น ปัญหาดังกล่าวในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศส ต่างมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างออกไป ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือหลักอย่างเคร่งครัดว่า การไม่รู้ว่ามีความผิดฐานดังกล่าว จำเลยต้องได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่แล้ว และมีได้เกิดจากความผิดของจำเลย เพราะฉะนั้นตามปัญหาจำเลยจะอ้างพยานหลักฐานที่จำเลยรู้อยู่แล้วเป็นพยานหลักฐานใหม่ไม่ได้ ส่วนในประเทศฝรั่งเศส ศาลฎีกาได้ตีความกรณีพยานหลักฐานใหม่โดยคำนึงถึงการรู้ของศาลเป็นเกณฑ์ด้วย กล่าวคือ แม้ว่าจำเลยจะรู้ถึงพยานหลักฐานนั้น แต่ศาลไม่รู้ก็ถือว่าเป็นพยานหลักฐานใหม่ได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า กรณีพยานหลักฐานใหม่ตามกฎหมายไทยควรใช้หลักเกณฑ์ตามข้อ 1 และ 2 ที่กล่าวข้างต้น ส่วนในกรณีที่จำเลยรับสารภาพว่ากระทำความผิดโดยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือในกรณีที่จำเลยรับว่ากระทำความผิดแทนผู้กระทำความผิดจริง เช่น เกิดจากการว่าจ้าง ซึ่งกรณีดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ผู้เขียนเห็นว่าถ้าพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้ออกรื้อฟื้นคดีอาญาซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมในการพิสูจน์ความผิดแล้วโดยยอมให้อ้างพยานหลักฐานใหม่ได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้นจะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิด และเมื่อคำนึงถึงคุณค่าที่จะแสดงให้เห็นถึงความจริงว่า ความผิดดังกล่าวใครเป็นผู้กระทำความผิดจริง ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะใช้แนวทางของประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือ แม้จำเลยจะรู้ว่ามีความผิดฐานนั้นอยู่แล้วก็ตาม ถ้าพยานหลักฐานนั้นเป็นพยานหลักฐานอันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดีที่จะพิสูจน์ไต่สวนตัวเองไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดแล้ว ก็ขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างเหตุมีพยานหลักฐานใหม่ได้ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่ากรณีที่จะถือว่ามีความผิดฐานใหม่นั้น เห็นว่าควรจะต้องเป็นกรณีที่จำเลยไม่เคยยกเป็นพยานหลักฐานในคดีเดิมมาก่อน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ได้ปรากฏในการพิจารณาคดีมาก่อน

ส่วนในกรณีที่มีคำว่าจ้างให้รับโทษแทนกันนั้น นอกจากจะต้องรับผิดชอบทางอาญาในฐานะอื่นแล้ว ศาลอาจกำหนดค่าทดแทนให้น้อยลงได้หรือไม่ให้ค่าทดแทนเลยก็ได้โดยนำแนวทางการจ่ายค่าทดแทนของประเทศญี่ปุ่นมาใช้¹

ปัญหาของพยานหลักฐานใหม่ในการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 5 (3) แห่งพระราชบัญญัติการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ โดยอ้างเหตุว่ามีพยานหลักฐานใหม่ จะต้องเป็นกรณีที่พยานหลักฐานใหม่นั้นแสดงว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด ดังนั้น ถ้าพยานหลักฐานใหม่มีผลเพียงแต่แสดงถึงเหตุยกเว้นโทษจำเลยหรือผู้ร้องจะขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ไม่ได้ (ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องในเรื่องการทำคำพิพากษาคอย เพราะในการทำคำพิพากษาในคดีที่ขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ทำได้เพียง 2 ประการ กล่าวคือ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดศาลต้องยกคำร้อง แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดศาลต้องยกคำพิพากษาเดิม และพิจารณาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดจึงไม่รวมถึงคำพิพากษาที่ให้ยกเว้นโทษ

ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ การที่บทบัญญัติของมาตรา 5 (3) ไม่รวมถึงการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ เพื่อได้รับการยกเว้นโทษ จะเป็นการเหมาะสมหรือไม่

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เช่น ในคดีเดิมศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่ทราบจำเลยได้กระทำความผิดในขณะที่จำเลยมีจิตบกพร่อง หรือวิกลจริต เพราะจำเลยไม่ได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ไว้ จำเลยจึงไม่ได้รับยกเว้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 วรรคแรก ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โดยอ้างว่ามีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งเป็นนายแพทย์ที่เคยรักษาจำเลยอยู่

¹ คุมทที่ 3, หน้า 97.

ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่จำเลยได้กระทำความผิด ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่า ในขณะที่จำเลยเป็นคนวิกลจริตจริง จึงขอให้ศาลพิจารณาและพิพากษาใหม่ว่า จำเลยมีเหตุอันควรได้รับยกเว้นโทษ ทั้งนี้จำเลยจะขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ไม่ได้เพราะพยานหลักฐานใหม่นั้นมีผลเพียงแต่แสดงถึงเหตุยกเว้นโทษเท่านั้น จึงไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 5 (3)

นอกจากนั้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นจริงซึ่งปรากฏในชั้นตอนของการขอพระราชทานอภัยโทษ มีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้ จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเป็นเวลา 3 ปี 9 เดือน ฐานมีวัตถุระเบิด (ระเบิดพลาสติก) ไว้ในครอบครอง ขอให้จริงปรากฏว่า ขณะจำเลยกระทำความผิด จำเลยมีอายุยังไม่ครบ 14 ปี แต่พนักงานสอบสวนได้จดบันทึกเรื่องอายุไว้ว่าจำเลยอายุ 15 ปี ตามคำให้การของจำเลยโดยมิใคร่รวบรวมหาหลักฐานสำนวนโครว์หรือสอบปากคำบิดา มารดา ของจำเลย เพราะเหลือเวลาในการสอบสวนไม่มากนัก และต้องรีบส่งสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการสั่งฟ้อง ในชั้นพิจารณาของศาล จำเลยรับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดจริงแต่มิได้ยกข้อต่อสู้เรื่องอายุไว้ จึงไม่ได้รับการยกเว้นโทษตามกฎหมาย ต่อมาภายหลังกรมราชทัณฑ์ได้สอบสวนเกี่ยวกับจำเลยผู้นี้ตามสำเนาทะเบียนคนเกิด และสำเนาทะเบียนบ้าน ซึ่งนายอำเภอได้รับรองแล้ว และจากหลักฐานทางการศึกษา (ใบสุทธิ) ปรากฏว่า ในวันที่จำเลยกระทำความผิดจำเลยมีอายุยังไม่เกิน 14 ปี กระทรวงมหาดไทยจึงขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่จำเลย และจำเลยก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ปล่อยตัวไป¹

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้าจำเลยจะขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ซึ่งมิได้ปรากฏในการพิจารณาคดีมาก่อน เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน หรือสำเนาทะเบียนคนเกิด เพื่อขอให้ศาลพิจารณาและพิพากษาใหม่ว่า จำเลยมีเหตุอันควรได้รับยกเว้นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74 ย่อมไม่ได้ เพราะไม่

¹ที่มา : ฝ่ายอภัยโทษและพักการลงโทษ กรมราชทัณฑ์ กระทรวง

เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 5 (3) เช่นกัน

ปัญหาข้างต้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของต่างประเทศ เช่น ประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไต้หวัน ได้บัญญัติถึงผลของพยานหลักฐานใหม่ในการขอหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ไว้อย่างกว้างขวางกว่าของประเทศไทย กล่าวคือ นอกจากจะให้อำนาจฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ที่แสดงว่า จำเลยกระทำความผิดหรือไม่แล้ว ยังรวมถึงกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่ที่จะแสดงได้ว่า จำเลยควรจะได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง หรือได้รับยกเว้นจากการถูกฟ้องด้วย

โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศส แม้บทบัญญัติของกฎหมายรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ กำหนดว่าจะต้องเป็นคดีที่มีคำพิพากษาคัดสินให้ลงโทษทางอาญา (จำเลยมีความผิด) ก็ตาม แต่ศาลฎีกาฝรั่งเศสเคยวินิจฉัยรวมไปถึงกรณีที่ศาลยกฟ้อง เพราะจำเลยมีเหตุตามกฎหมายที่ไม่ต้องรับโทษ ก็อาจขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เพราะจำเลยขอที่จะขอให้ลดลงผลแห่งคำพิพากษาที่วินิจฉัยว่าเขาได้กระทำความผิดทั้งในแง่กฎหมาย และในแง่จิตใจ (Crim. 28 nov. 1876) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้ง ๆ ที่จำเลยไม่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ เพียงแต่เป็นกรณีผลของคำพิพากษาทำให้จำเลยต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง ประเทศฝรั่งเศสยังยอมให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่สำหรับประเทศไทย แม้จำเลยจะกระทำความผิดก็ตามแต่จำเลยก็มีเหตุอันควรได้รับยกเว้นโทษ ผลของคำพิพากษาให้ลงโทษ โดยเฉพาะโทษจำคุก ทำให้จำเลยต้องสูญเสียอิสรภาพ และทนทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ยิ่งกว่าการเสื่อมเสียชื่อเสียงมากนัก แต่กฎหมายไทยกลับไม่ยอมให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ซึ่งอาจทำให้เห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ มองข้ามความยุติธรรมในส่วนนี้ไป

ดังนั้น ประเทศไทยควรจะเปิดโอกาสยอมให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ที่แสดงว่าจำเลยมีเหตุตามกฎหมายอันควรได้รับการยกเว้นโทษหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า ถ้าประเทศไทยต้องการที่จะคำนึงถึงความยุติธรรมเป็นหลักแล้วก็คงไม่มีเหตุผลใดที่จะไม่ยอมให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ในกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่แสดงให้เห็นว่า จำเลยควรจะได้รับยกเว้นโทษ แต่ถ้าจะยึดถือความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมเฉพาะในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดหรือไม่เท่านั้นก็เป็นเรื่อง ของนโยบายและความสะดวกในทางปฏิบัติ

ผู้เขียนเห็นว่า การที่จะกำหนดให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ ให้มีผลแค่ไหนเพียงใดนั้น เป็นสิ่งที่ยากจะกำหนดได้ในหลาย ๆ ประเทศที่อ้างพยานหลักฐานใหม่โดยี หรวมถึงกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่แสดงถึงเหตุยกเว้นโทษด้วยนั้น ก็คงเหมาะสมกับประเทศนั้น ๆ

สำหรับประเทศไทย เมื่อคำนึงถึงความเหมาะสมและสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เพิ่งจะได้มีการประกาศใช้และในขณะนี้ยังไม่อาจทราบได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ก่อให้เกิดประโยชน์เพียงใด หากจะเปิดโอกาสให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่เพื่อขอยกเว้นโทษ ก็อาจจะทำให้เกิดข้อขัดข้องในทางปฏิบัติได้ และจะทำให้มีการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งประเทศไทยยังอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมนักถ้าจะเปิดโอกาสให้กว้างไกลถึงขนาดนั้น แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เขียนหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นพิจารณาเพียงเพื่อว่า เมื่อใช้วิธีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจโดยผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมตลอดจนประชาชนได้มีความเข้าใจถึงขั้นตอนและวิธีการของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นอย่างดีแล้ว ในภายภาคหน้าก็อาจจะปรับปรุงแก้ไข กฎหมายฉบับนี้โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมถึงกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำเลยควรได้รับการยกเว้นโทษ ก็น่าจะกระทำได้

ปัญหาของการอ้างพยานหลักฐานใหม่เพื่อขอรื้อฟื้นคดีบางส่วน

เนื่องจากบทบัญญัติของมาตรา 5 (3) และมาตรา 13 ใช้คำว่า "ไม่ได้กระทำความผิด" มีความหมายไม่ชัดเจน ดังนั้น หากจำเลยต้องคำพิพากษาลงโทษในคดีเดิมในความผิดหลายกระทงหรือในความผิดกรรมเดียว แต่ผิดกฎหมายหลายบท จำเลยจะอ้างพยานหลักฐานใหม่ เพื่อแสดงว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดในกระทงใดกระทงหนึ่งหรือในบทใดบทหนึ่งได้หรือไม่ ในขณะที่จำเลยยังคงมีความผิดกระทงอื่นหรือบทอื่นอยู่ ปัญหาของคำว่า "ไม่ได้กระทำความผิด" จะหมายถึงความผิดที่จำเลยจะต้องมิได้กระทำความผิดใด ๆ ทั้งสิ้นในคดีนั้น หรือจะหมายความเฉพาะความผิดฐานใดฐานหนึ่งก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งจำเลยจะขอรื้อฟื้นคดีอาญาบางส่วนได้หรือไม่

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะตีความคำว่า "ไม่ได้กระทำความผิด" หมายถึงความผิดฐานใดฐานหนึ่งก็ได้ ไม่จำเป็นว่าจำเลยจะต้องกระทำผิดทั้งคดีนั้นแล้วจะขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในความผิดบางกระทงหรือบางบทไม่ได้ เหตุผลที่ผู้เขียนเสนอให้ตีความเช่นนี้ ก็โดยเทียบเคียงจากหลักกฎหมายและแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องการฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ซึ่งหลักการของกฎหมายไทยในการวินิจฉัยความหมายของคำว่า "ความผิด" ได้ยึดถือเอาความผิดแต่ละกระทงหรือแต่ละกรรมเป็นกรณีไป นอกจากนั้นเหตุผลที่สนับสนุนอีกประการหนึ่งก็คือ พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้อย่างแน่ชัดว่าจะขอรื้อฟื้นคดีบางส่วนไม่ได้ และเมื่อคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่แล้วก็เพื่อเป็นการแก้ไขความผิดพลาดในการวินิจฉัยความผิดของจำเลยให้ถูกต้อง ดังนั้นถ้าจำเลยอ้างพยานหลักฐานใหม่เพื่อขอรื้อฟื้นคดีอาญาในความผิดบางกระทงหรือในบทที่จำเลยมิได้กระทำผิด น่าจะกระทำได้

ปัญหาในเรื่องการพิจารณาในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่

เนื่องจากการร้องฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ มีผลเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นใหม่ ปัญหาจึงมีว่า จะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่แค่ไหน โดยเฉพาะในเรื่องการพิจารณาหรือหน้าที่นำสืบในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ สำหรับบทบัญญัติของกฎหมายไทยบัญญัติไว้แต่เพียงว่า เมื่อสืบพยานผู้ร้องเสร็จแล้วให้พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธินำพยานของตนเข้าสืบได้ (ตามมาตรา 11)

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ อาจทำให้เข้าใจได้เป็นสองแนวทางคือแนวทางแรก โจทก์จะต้องมีการพิจารณาความผิดของจำเลยอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่แนวทางที่สองเห็นว่าในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลเพียงแต่พิจารณาข้อกล่าวอ้างของจำเลยมีน้ำหนักพอที่จะลบล้างคำพิพากษาในคดีเดิมหรือไม่เท่านั้น เมื่อจำเลยกล่าวอ้างโดยยกเหตุที่จะขอร้องฟื้นคดีเพื่อลบล้างคำพิพากษาเดิมที่พิพากษาลงโทษจำเลย จำเลยจึงต้องมีการพิจารณา

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า ในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่แนวทางที่สองน่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปไวกว่าแนวทางแรก โดยจำเลยจะต้องเป็นผู้มีการพิจารณาพิพากษา เหตุผลที่สนับสนุนว่าจำเลยต้องมีการพิจารณา เพราะในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ จำเลยไม่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่สันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะจำเลยยังต้องคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอยู่ เมื่อจำเลยกล่าวอ้างว่าตนเองไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด จำเลยก็ควรจะมีการพิจารณาในเหตุที่ตนเองกล่าวอ้างเพื่อให้ศาลเห็นว่าการที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยในคดีเดิมซึ่งถึงที่สุดแล้วนั้น จำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด เหตุผลที่โจทก์ไม่ต้องการพิจารณาในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ เพราะคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องมาพิจารณาความผิดของจำเลยอีก เพราะจำเลยยังอยู่ในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาในคดีเดิมอยู่ โจทก์จึงไม่ต้องการพิจารณาอีกแต่อย่างใด นอกจากนั้นถ้าจะยึดถือตามแนวทางแรกโดยให้โจทก์เป็นผู้มีการพิจารณา อาจจะเกิดข้อขัดข้องได้ เช่น โจทก์ถึงแก่

ความตายไปแล้ว หรือหาตัวโจทก์ไม่พบในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ในคดีเดิมเช่นนี้ โจทก์ย่อมไม่อาจที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ นอกจากนั้นพยานโจทก์ที่เคยมีอยู่ โจทก์อาจจะรวบรวมเพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยอีกไม่ได้ เช่น พยานบุคคล ซึ่งเป็นประจักษ์พยานได้ถึงแก่ความตาย หรือหาตัวไม่พบแล้ว เป็นต้น ชักชืดของ คังกล่าวจึงทำให้เห็นได้ว่า จำเลยหรือผู้ร้องซึ่งเป็นผู้กล่าวอ้างเหตุที่ขอเรียกคืนคดีอาญา ขึ้นพิจารณาใหม่ ควรจะเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์โดยฝ่ายโจทก์เดิมเพียงแต่เป็นผู้คัดค้าน เท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายไทยแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าเลือกใช้ใน แนวทางที่สอง ซึ่งจะมีความเหมาะสมและเป็นไปได้กว่าแนวทางแรกและยังสอดคล้อง กับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ศาลพิจารณาว่า เหตุที่จำเลยหรือผู้ร้องอ้าง ขึ้นมานั้นมีน้ำหนักพอที่จะลดล้างคำพิพากษาในคดีเดิมที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยได้ หรือไม่

ปัญหาในเรื่องมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีที่เรียกคืนขึ้นพิจารณาใหม่

สำหรับมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีที่เรียกคืนขึ้นพิจารณาใหม่ ปัญหาว่าจะใช้ มาตรฐานใด กล่าวคือ เมื่อจำเลยเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ในคดีที่เรียกคืนขึ้นพิจารณาใหม่ จะนำหลักการพิสูจน์โดยปราศจากสงสัยซึ่งใช้กับโจทก์ในคดีอาญาที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลย เป็นผู้กระทำความผิดมาใช้แก่จำเลยหรือไม่

โดยทั่วไปแล้ว มาตรฐานหรือระดับการพิสูจน์มีอยู่ 2 หลัก¹ คือหลักความเป็นไปไต่มากกว่าและหลักการพิสูจน์โดยปราศจากสงสัย ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักความเป็นไปไต่มากกว่า เป็นหลักที่ใช้ในคดีแพ่งโดยคู่ความจะต้องพิสูจน์ให้ศาล เห็นว่า พยานหลักฐานนั้นมีความเป็นไปได้มากกว่าที่จะเป็นไปได้ก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีมาตรฐานหรือระดับการพิสูจน์สูงเหมือนดังเช่นในคดีอาญา ซึ่งใช้หลักการ พิสูจน์โดยปราศจากสงสัย เนื่องจากในคดีอาญาจำเลยได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน

¹ คุมทที่ 4 หน้า 137.

ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบวิธีปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองเสรีภาพของบุคคล และเป็นการป้องกันมิให้มีการลงโทษผู้บริสุทธิ์ โจทก์จึงต้องมีภาระหนักในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้แก่ชัดโดยปราศจากสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้

ขอเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า ในการพิจารณาคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลเพียงแต่พิจารณาว่า ข้อกล่าวอ้างหรือพยานหลักฐานของจำเลย หรือผู้ร้องมีน้ำหนักพอที่จะเปลี่ยนแปลงหรือลดค่าพิพากษาในคดีเดิมหรือไม่เท่านั้น เหตุผลที่ไม่น่าจะใช้มาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาที่จะต้องพิสูจน์โดยปราศจากสงสัยมาใช้ในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ก็เพราะหลักการพิสูจน์โดยปราศจากสงสัยจะใช้เฉพาะในกรณีที่โจทก์มีการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น แต่ในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ จำเลยยังต้องค่าพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอยู่ โจทก์จึงไม่ต้องมีการพิสูจน์ความผิดของจำเลยอีก หลักการพิสูจน์โดยปราศจากสงสัยจึงไม่น่าที่จะนำมาใช้ในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าจะใช้หลักความเป็นไปได้มากกว่าซึ่งเป็นมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีแพ่ง นำมาใช้ในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ ผู้เขียนเห็นว่า จะไม่เป็นธรรมแก่โจทก์ในคดีเดิม เพราะในคดีอาญา โจทก์ในคดีเดิมมีภาระหนักในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้แก่ชัดโดยปราศจากสงสัยศาลถึงจะลงโทษจำเลยได้ แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อจำเลยมีการพิสูจน์ในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่เพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่า จำเลยไม่ได้กระทำความผิด ถ้าจะใช้มาตรฐานการพิสูจน์ในคดีแพ่งโดยใช้หลักความเป็นไปได้มากกว่า กล่าวคือ เพียงแต่ให้จำเลยมีการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ข้อกล่าวอ้างหรือพยานหลักฐานของจำเลยมีความเป็นไปได้ก็เพียงพอแล้วนั้น จะทำให้จำเลยมีการพิสูจน์ที่เบากว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่โจทก์ต้องมีการหนักในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีเดิม

ผู้เขียนเห็นว่า มาตรฐานหรือระดับการพิสูจน์ในคดีที่ร้องฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ น่าจะใช้มาตรฐานการพิสูจน์ที่สูงกว่าหลักความเป็นไปได้มากกว่าที่ใช้ในคดีแพ่ง แต่ทั้งนี้

ไม่จำกัดสูงถึงระดับการพิสูจน์โดยปราศจากสงสัยเหมือนดังเช่นในคดีอาญา เพราะหลักการพิสูจน์โดยปราศจากสงสัยจะใช้เฉพาะในกรณีที่โจทก์มีการการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น

นอกจากปัญหาในด้านความทงกฎหมายไม่ชัดเจนแล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือบทบัญญัติของกฎหมายไทยจำกัดหลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีไว้มากเกินไป ได้แก่

ปัญหาผลของการยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายไทยในปัจจุบันกำหนดให้ยื่นคำร้องขอให้หรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้เพียงครั้งเดียว ปัญหาจึงมีว่า ในกรณีที่จำเลยหรือผู้ร้องมีเหตุที่จะยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้หลายกรณีในขณะเดียวกันหรือในภายหลังก็ตาม หากจำเลยหรือผู้ร้องเลือกยื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีโดยอาศัยเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีอยู่ หากศาลยกคำร้องขอหรือฟื้นคดีนั้นแล้ว จำเลยหรือผู้ร้องก็ไม่อาจยื่นคำร้องโดยอาศัยเหตุอื่นที่มีอยู่แล้ว หรือเหตุอื่นที่เกิดขึ้นในภายหลังได้อีก

แนวทางในการนำกฎหมายต่างประเทศมาใช้

ในบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส การยื่นคำร้องขอให้หรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ อาจยื่นคำขอใหม่ได้เสมอ ถ้ามีเหตุที่จะขอขึ้นใหม่อีก

ในประเทศญี่ปุ่น กำหนดว่า เมื่อคำขอได้ถูกยกแล้ว จะยื่นคำขอโดยอ้างเหตุเดียวกันนั้นอีกไม่ได้

ในประเทศไต้หวัน กำหนดว่าถ้าศาลสั่งยกคำขอให้หรือฟื้นคดีแล้ว จะยื่นคำขอให้หรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกไม่ได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวควรนำแนวทางของกฎหมายต่างประเทศ มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยกำหนดให้ยื่นคำร้องขอโต้ถามมีเหตุที่จะยื่น คำร้องขอใหม่ได้อีก แต่ต้องไม่ใช่เหตุเดียวกันกับที่ยื่นไว้เดิม เพราะจะเป็นการ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริงที่มุ่งแก้ไขเยียวยาจำเลยผู้ไม่ได้ กระทำความผิดให้มีโอกาสพิสูจน์ว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์ ส่วนปัญหาว่า การยื่นโต้ หลายครั้งจะเป็นภาระแก่ศาลที่จะต้องมาพิจารณาคดีหรือฟังไม่รู้จักจบสิ้นนั้น ผู้เขียน เห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายไทยได้กำหนดให้ศาลทำการไต่สวนคำร้องขอหรือฟัง คดีขึ้นพิจารณาใหม่ ก่อนที่จะสั่งรับคำร้องนั้นไว้พิจารณา จึงเป็นวิธีการกลั่นกรองคำร้อง ขอหรือฟังคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ก็อยู่แล้ว

ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ตามกฎหมาย ไทยส่วนใหญ่เป็นปัญหาในค่านิยมกฎหมายที่ยังขาดความชัดเจนและเป็นเรื่องใหม่ที่ ยังหาแนวทางที่เป็นข้อยุติไม่ได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เขียนยกขึ้นพิจารณาเป็นเพียงส่วนหนึ่ง เท่านั้นแต่ก็เป็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการใช้ กฎหมายรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย